

## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt vores arbejde – Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# BØRN

Fotografier fra Ribe amt o. 1900

Udgivet af  
Historisk Samfund  
ved 75-års jubilæet  
1977



# BØRN

Fotografier fra Ribe amt o.1900

Udgivet af  
Historisk Samfund for Ribe Amt  
i anledning af  
75-års jubilæet 1977.

Udgivet med støtte af  
Sparekassen Sydjylland.

Lay-out Ole Clausen.

Trykt i Vestkystens Bogtrykkeri, Esbjerg.

ISBN 87-87490-269



# BØRN

Fotografier fra Ribe amt o.1900

Udvalgt og redigeret af Mogens Bencard

# Indledning

1902 samledes i Ribe en række historisk interesserede mennesker med det formål at stifte *Historisk Samfund for Ribe Amt*. Efter en række møder, fik man samlet en medlemsskare, til hvem man kunne udsende samfundets vedtægter.

Formålsparagraffen er måske lidt mere støvet i sproget end moderne dansk, men indholdet er friskt nok, og den fortjener derfor at citeres:

»Formålet for »Historisk Samfund for Ribe Amt« er at virke til Oplivelse af den historiske Sans ved at fremdrage den stedlige Historie, idet man vil søge at samle Oplysninger om Folks Liv og Færd i tidligere Tider her i Amtet og at beskrive og vække Forstaaelse for de Minder fra ældre og nyere Tid, som denne Landsdel rummer«.

Historisk Samfund kan derfor, som det ældste i landet, i år afholde sin 75-års fødselsdag, og bestyrelsen har besluttet at fejre denne begivenhed ved forskellige arrangementer, som skal fortælle om Ribe amt i den tid, hvor samfundet har eksisteret. Som led heri er indsamlet fotografier om børns liv og færd i tidligere tider og arrangeret en udstilling, som søger at beskrive landsdelen gennem temaet »Børn i leg og arbejde omkring år 1900«. Udstillingen danner grundlaget for nærværende billedbog.

De børn, vi ser på billederne, levede i et samfund, hvor industriens dynamik har skabt uro, og hvor det tidligere mere statiske samfund, med meget landbrug samt forholdsvis mindre handel og håndværk, er i opbrud. Man skal derfor ikke se på billederne med nostalgiske fornemmelser om »de gode gamle dage«, men må tage nogle af samtidens forestillinger med ved betragtningen.

De glade skolebørn fra Ølgod Byskole, som er på udflugt for at plante træer, skal ses i lyset af smerten efter den tåbelige krig i 1864. »Hvad udad tabtes, skal indad vindes« var stadig en levende realitet. Heden skulle tilplantes og nyttiggøres, og der er bevaret adskillige fotografier fra sådanne plantningsdage rundt om i amtet.

Men også industrien lagde hårdt ud for at skabe nye landvindinger. Det er i disse år, vi får de første restriktioner for børns arbejde i erhvervsvirksomheder. Ifølge den vedtægt, som Esbjerg Købstad udsendte herom i 1907, må børn under 10 år ikke ansættes, mens børn over 10, indtil de er lovligt udskrevet af skolen, kun må benyttes i virksomhederne 6 timer i døgnet og kun i tiden mel-



lem 6 morgen og 8 aften. De må ikke arbejde på Folkekirkens søn- og helligdage og ikke i den tid, hvor de skal søge skole eller deltage i konfirmationsforberedelser. Arbejdsgiveren er også forpligtet til at undersøge, om deres helbredstilstand er i orden, og at f.eks. deres højde, vægt og brystvidde ikke er ringere end den normale for aldersklassen.

De barske sider er dog ikke mere dominerende, end at barndommens idylverden (hvad enten den er de voksnes synsvinkel eller en faktisk tilstand) kommer klart til udtryk i billederne. Det er stadig en tid, hvor man f.eks. i det borgerlige Ribe kan spænde en snor om sine legekammeraters arme, og med dem som heste køre ud på eventyr i byens gader.

Billedstoffet, som her er fremlagt, er præget af den tilfældighed, som skyldes opbevaringen af det i de forløbne år. Det er samlet på grundlag af henvendelser til museer og arkiver i amtet, mens en indsamling hos private ikke har været mulig. Tilfældighederne kan give beklagelige mangler. F.eks. er det kedeligt, at der ikke har kunnet fremskaffes materiale fra den østre del af amtet. Variationerne i miljø inden for de udvalgte billeder kan måske trods alt give en vis dækning for børns liv i datidens Ribe amt.

Atelier-opstillinger hos professionelle fotografer, hvor man »bliver taget af«, er kun undtagelsesvis medtaget, fordi de normalt siger for lidt. På den anden side kan man sjældent undgå en vis fornemmelse af opstilling i de professionelle fotografers udendørsoptagelser, men det var jo endnu dengang en begivenhed, som nok kunne vække nysgerrighed, når en fotograf stillede sit apparat op på gaden.

Den rene amatørfotograf var en sjældenhed, men har dog eksisteret. Lærer Peter Boesen i Vester Vedsted har som amatør haft et forholdsvis professionelt udstyr og en næsten professionel holdning, men det er værdifuldt, at han har indfanget børnene i deres egne omgivelser og i deres almindelige tøj. En fuldblods amatørfotograf er boghandler Viggo Nielsen i Nr. Nebel, som nu og da har haft held til at være næsten usynlig bag linsen. Hvad hans billeder måtte mangle af teknisk kvalitet, vinder de rigeligt ved bevægelsernes ægthed. Mon nogen professionel ville have haft sans for at medtage den dreng, som er gået i Vesterhavets bølger, men som ikke har vovet at smide trøje og kasket?

Det er ikke altid, man har bevaret præcise oplysninger om, hvilke personer, der optræder på fotografierne, hvorfor billedteksterne ikke er så fyldestgørende, som man kunne ønske sig. På den anden side rummer fotografierne så levende oplysninger, at sansen for folks liv og færd i tidligere tider har de bedste muligheder for at blive oplivet ved at betragte dem.





1. Gårdejersøn,  
Vester Vedsted



2. Lærebørn,  
Vester Vedsted







3. Dreng ved  
pedestal,  
Vester Vedsted



4. Forstanderens søn,  
Vester Vedsted







5. Barn med hat,  
Vester Vedsted



6. Barn med bold,  
Vester Vedsted







7. På køretur,  
Ølgodeggen



8. Forstanderens  
børn,  
Vester Vedsted





9. Gårdejerdatter,  
Ølgodeggen







10. Feriebarn,  
Nederdammen, Ribe





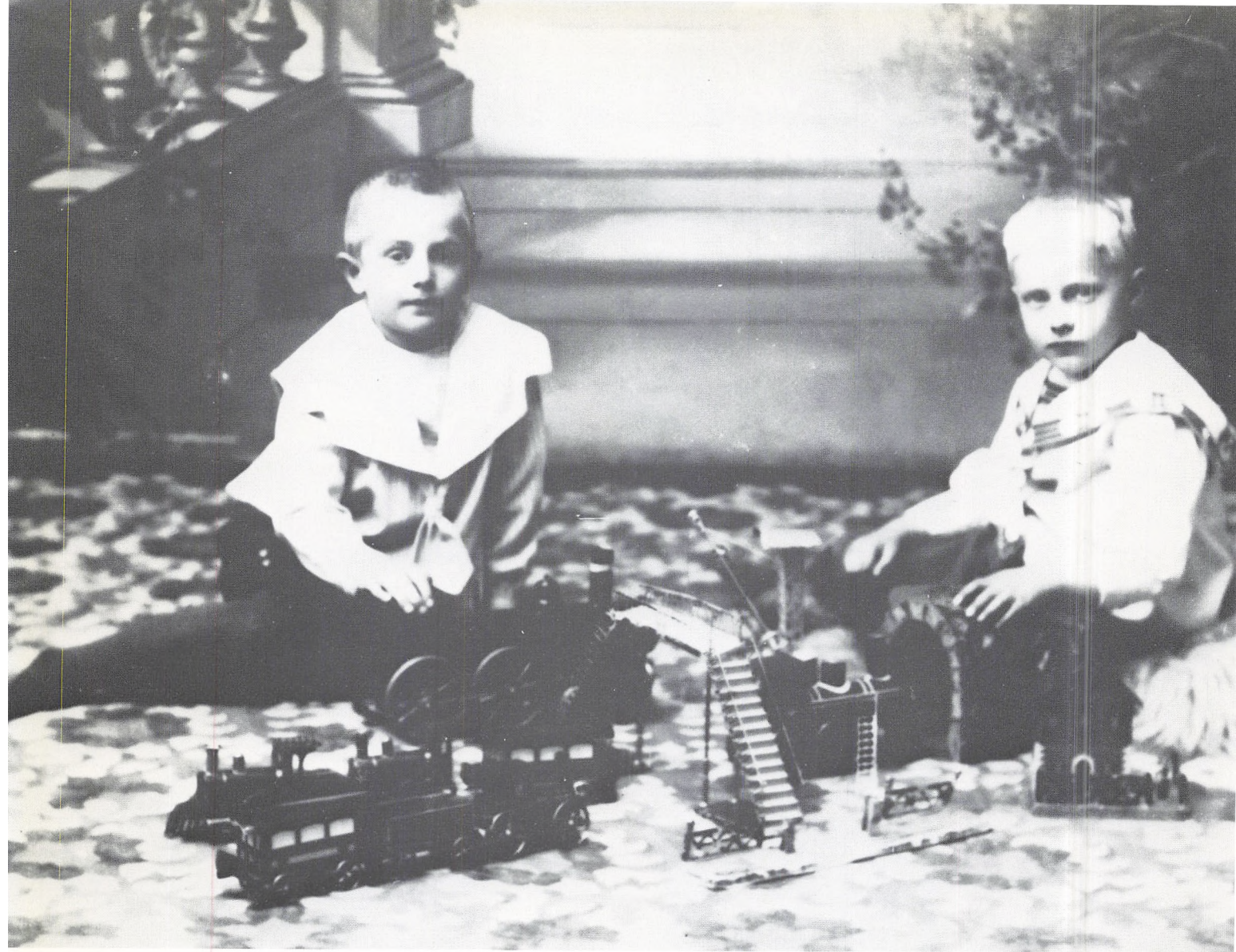
11. Præstefamilie,  
Vester Vedsted



12. Gårdejerdøtre,  
Vester Vedsted

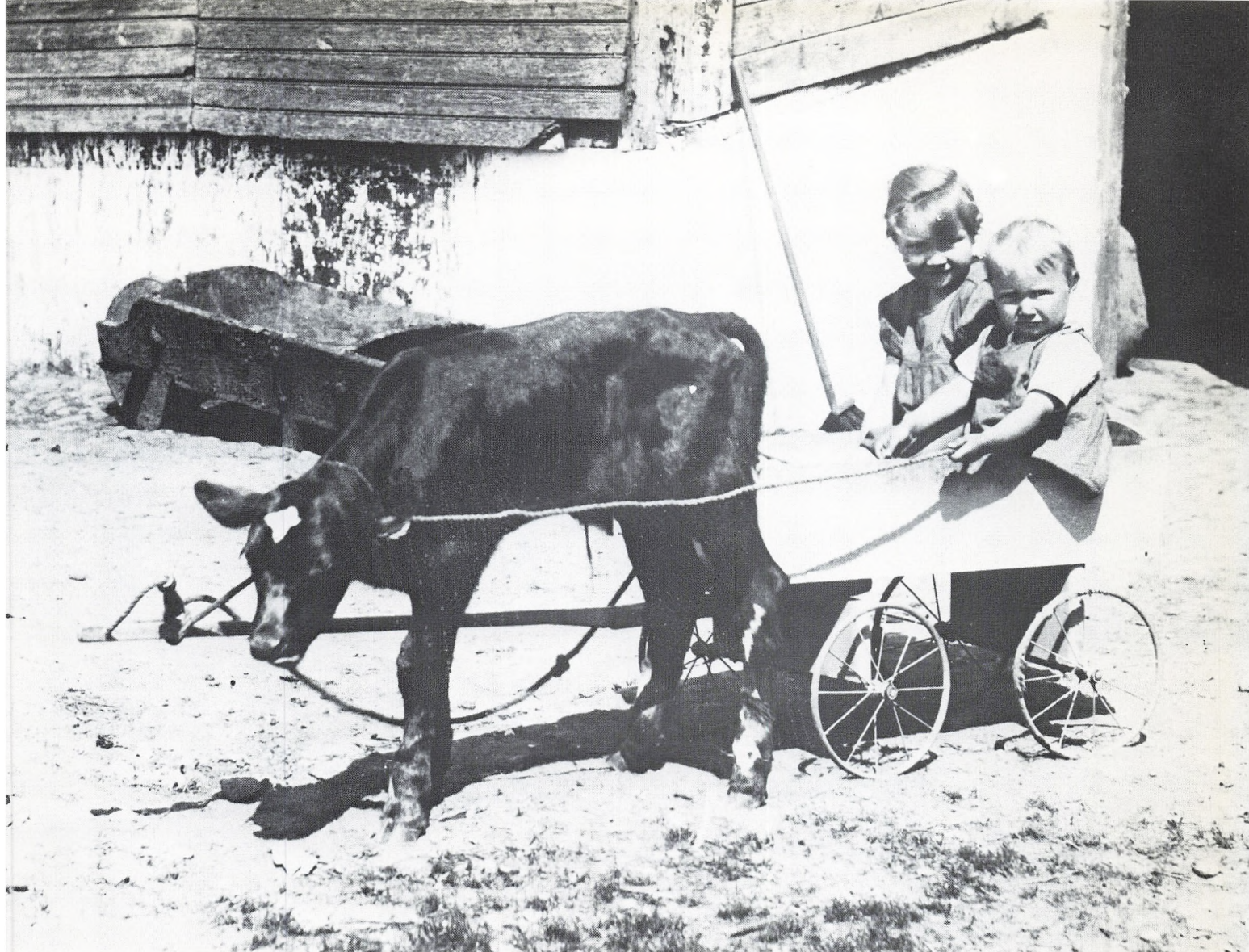






13. Jernbanetog,  
Ølgod





14. Børn på køretur,  
Ølgodeggen





15. På skøjter,  
Nr. Nebel





16. Fælles morskab,  
Riberhus slotsbanke





17. Krocket, Nr. Nebel



18. Sejltur på Ribe å







19. Børn og Bølger,  
havet ved  
Nymindegab





20. Badetur, Fjorden  
ved Nymindegab

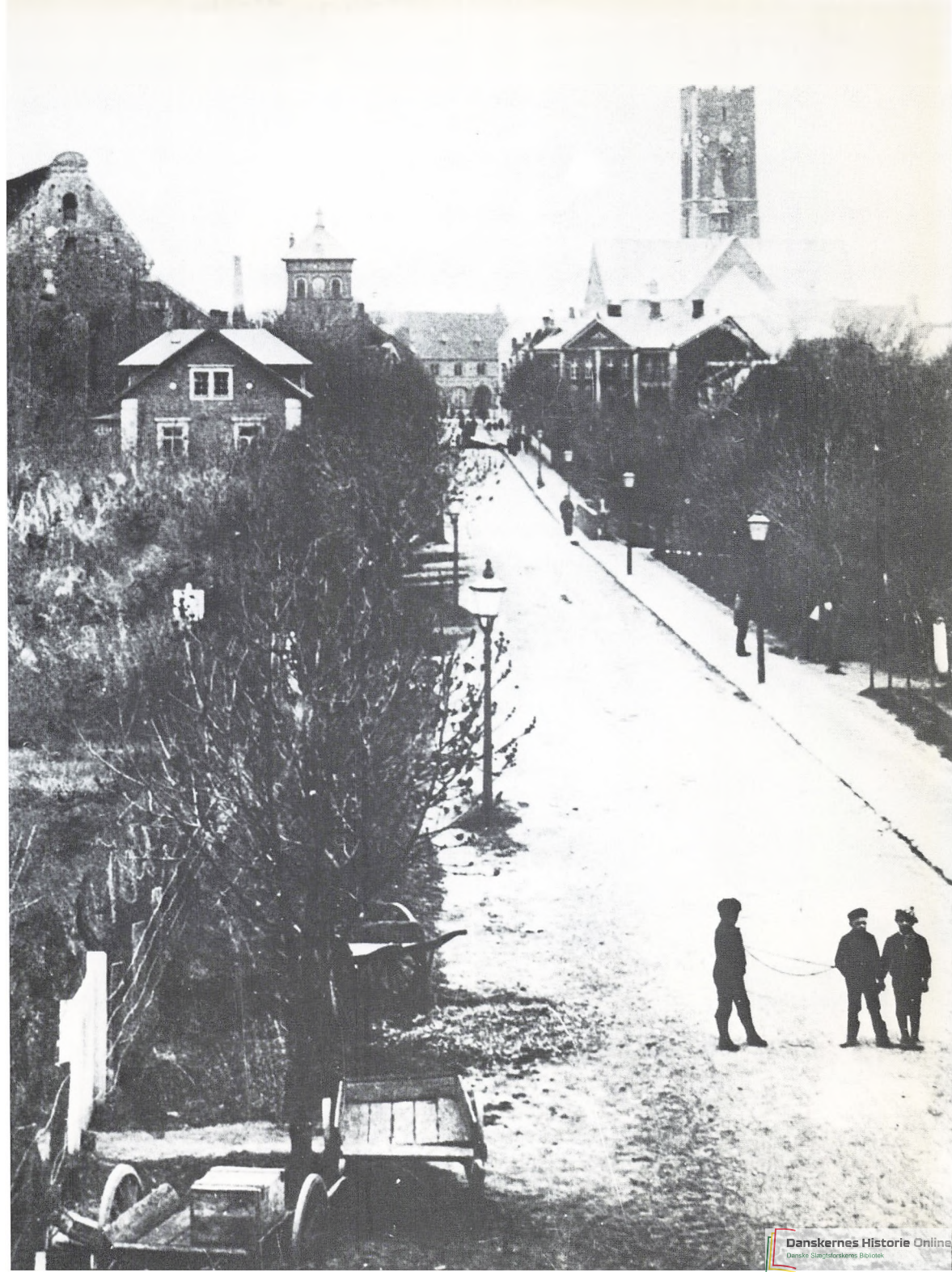




21. Hest og kusk,  
Puggaardsgade, Ribe



22. Heste og kusk,  
Dagmarsgade, Ribe







23. Til hest,  
Nr. Nebelegnen





24. Gårdejer  
og hans sønner,  
Vester Vedsted





25. Geden malkes,  
Ølgodeggen





26. Præstens sønner,  
Vester Vedsted





27. Klynen stuves  
(tørven stakkes),  
Ølgodeggen



28. Vogterdreng,  
Ølgodeggen







29. Høhøst,  
Vester Vedstedegnen





30. Høhøst,  
Tangevej, Ribe





31. Landmands-  
sønner fra Strellev,  
Nygade, Ølgod





32. Bydrenng, Torvet,  
Ribe





33. Byærinde,  
Puggaardsgade, Ribe



34. Byærinde,  
Sønderportsgade,  
Ribe







35. Skomagerlærling,  
Storegade, Ølgod





36. Smedelærling,  
Ølgodeggen





37. Arbejdsdrenge,  
Esbjerg Maskinfabrik



38. Arbejdsdrenge,  
C. Mollerups maskin-  
fabrik, Esbjerg







39. Personalet,  
Dansk Andels  
Ægexport, Esbjerg



Arbejdsdreng,  
Jernstøberi





41. Kontorelev,  
Theodor Møller & Co,  
Esbjerg







2. Skoledreng,  
Ølgod





43. Spilleelever,  
Ølgod





44. Gymnastiktime,  
Vester Vedsted  
Ungdomshøjskole





45. Plantningsdag,  
Ølgod Byskole





46. Plantningsdag,  
Ølgod Byskole





47. Plantningsdag,  
Ølgod Byskole





48. Skoleudflugt,  
Vester Vedsted skole





49. Folkedansere,  
Vestkjær, Ølgod



50. Skoleelever,  
Torvet, Ribe





*Følgende fotografer har fotograferet:*

P. Boesen, Vester Vedsted: 1-7, 11-12, 25, 27-28, 44 og 46.

Mathilde Bruun, Ribe: 17.

Kjeld Gravesen, Ølgod: 8, 10, 13, 20, 24, 29-33, 42-43, 45, 47-49.

Bodil Hauschildt, Ribe: 22.

Aage Lefolii, Esbjerg: 38.

K. Hude, Roskilde: 21 og 35.

C. Nørgaard Nielsen, Ribe: 9, 26, 34 og 50.

Viggo Nielsen, Nr. Nebel: 14, 16, 18-19 og 23.

H. Rolin, Esbjerg: 39.

Ukendte: 15, 36-37, 40 og 41.

*Følgende har udlånt billeder:*

Esbjerg Byhistoriske Arkiv.

Varde Museum.

Ølgod Museum.

Den Antikvariske Samling i Ribe.